

Makale Geliş Tarihi: 19.03.2021

Makale Kabul Tarihi: 14.04.2021

ARAPÇADA EŞ ANLAMLILIK VE KELİMELER ARASINDAKİ ANLAM BENZERLİğİ *

Saffet CENGİZ**

Öz

Eş anlamlı kelimeler bütün dillerde bol miktarda bulunduğu gibi, dil içinde ya da diller arasında farklılık gösterebilir. Gerek araştırmacılar gerek dilbilimciler, dilde eş anlamlılığın olmadığını yakın anlamlılığın olduğunu savunanlar ile dilde eş anlamlılığı sorun olarak görmeyenler olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bu karşıtlık geçmişte kalmamış, günümüze kadar süregelmiştir. Aslında, bunu açıklığa kavuşturmak için birçok eser yazan dilbilimcilere göre çok önceden var olan bir sorundu. Eskiden Araplar, çevrelerinden öğrendikleri için eşanlamlılar arasındaki farkı doğrudan biliyorlardı. Ancak Arap olmayanlar için Ebu Hilal el-Askari gibi onlara bunu açıklayacak birine ihtiyaçları vardı. Ebü Hilâl el-'Askerî'nin yanı sıra bu alanda araştırma yapan alimler: İbnu'l-Arabî, Câhiz, Kutrub, el-Kilâbî, Asmaî, İbnu's-Sikkî, es-Sicistânî, ez-Zeccâc, İbni Cinnî, İbni Fâris, el-Cezâirî dir. Dilde varlığını sürdüren eş anlamlı statüsündeki kelimeler dili kelime çeşitliliği açısından daraltmaktadır. Çalışmada bu durumun köklü geçmişe sahip olan Arapçada daha belirgin şekilde görüldüğü ele alınmıştır. Ayrıca eş anlamlı kelimelerin dili nasıl etkilediğine dildeki varlığına ve dilbilimcilerin konuya yaklaşımlarına değinilmiş, yöntem olarak Ebü Hilâl el-'Askerî gibi bu alanda araştırma ve inceleme yapanların fikir ve çalışmaları baz alınmış, dildeki eş anlamlı statüsündeki kelimelerin aslında yakın anlamlı kelimeler olduğu ve bu şekilde kullanıldıklarında dilin kelime çeşitliliğini kısıtladığı sonucuna varılmıştır. Araştırmanın konuya ışık tutması ve literatüre katkı sunması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eş Anlam, el-Askerî, Furûk, el-Muterâdif.

* Bu makale, "Arapçada Kelimeler Arası Anlamsal Farklar" adlı yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

** Arş. Gör. KTO Karatay Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Arapça Mütercim Tercümanlık Bölümü, saffet.cengiz@karatay.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4671-444X.

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

Synonymy in Arabic and Meaning Similarity Between Words

Abstract

Synonyms abound in all languages and may differ within and between languages. The issue of whether there is a synonym in language is still a matter of debate. Whether there is a synonymy in the language is still a matter of debate. For this reason, both researchers and linguists are divided into two groups: those who argue that there is close meaning in language not synonym, and those who do not consider synonymy in language as a problem. This dissident is not just a former dispute and remains today. Actually, this situation was an old problem for linguists who have written many works to clarify. The ancient Arabs knew the difference between synonyms innately, as they learned them from their surroundings, but for the non-Arabs, they need someone to explain it to them such as Abu Hilal al-Askari. As well as Abu Hilal al-Askari who conducted research and examination on this issue that İbnu'l-Arabî, Câhiz, Kutrub, al-Kilâbî, Asmaî, İbnu's-Sikkî, es-Sicistânî, ez-Zeccâc, İbni Cinnî, İbni Fâris, al-Cezâirî. Synonyms words that exist in the language narrow the language in terms of word diversity. In this study it is discussed that is seen more clearly in Arabic which has a long history. In this study, we also expressed how synonyms have an impact on the language, their presence in the language and the approaches of linguists towards the issue. It was found, through the methodological investigation of the ideas and studies of Ebû Hilâl el-'Askerî etc. who conducted research and examination on this issue, that words with the status of a synonym in the language are actually near-synonyms and they restrict the the lexical diversity of the language. The study is expected to shed light on the issue and contribute to the literature in this regard.

Keywords: Synonym, al-Askeri, Furûq, al-Muterâdif.

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

Giriş

Hangi dile bakılırsa bakılsın, gerek kelimelerden biri başka bir dile ait olsun gerekse tümü konuşulan dile ait olsun, kelimeler arasında bir eş anlamlılık göze çarpar. Aralarında eş anlamlılık bağı olduğu varsayılan, ancak aslına bakılınca yakın anlamlı olduğu ortaya çıkan bu kelimeler arasında hayatta kalma çabası vardır. Nihayetinde bu kelimelerin biri o dilde varlığını koruyamaz silinir, eş anlamlı veya ikileme olarak tasnif edilip o dilde kalır. Bu bakımdan, dilde eş anlamlı “el-muterâdif” kategorisinde yer alan kelime gruplarının, aslında yakın anlamlı “el-mutekârib” olduğu ortaya çıkar. Bu durumun Arapçada daha fazla olduğu ve kelimelerin eş anlamlılıktan ziyade yakın anlamlı olduğu gözlemlenmiş olup anlam, mana, derece, ölçü, miktar veya boyut gibi nitelik ve nicelik açasından farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

“Dilde eş anlamlılık yoktur yakın anlamlılık vardır” ilkesini savunan ve dilin daralmasına yol aılan bu durumun önüne geçmek için çeşitli eser ve sözlükler yazan Ebü Hilâl el-Askerî, Sîbeveyh ve İsmail Hakkı Bursevi bu konuda önde gelen isimlerdir.

Aynı zamanda dilde bu durumun ortaya çıkmasında, o dilin farklı dillerden kelime almasının ve bünyesinde lehçeleri barındırmasının etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Gerek aynı dili konuşan ülkelerin gerekse o dili öğrenenlerin birbiri ile iletişim kurmasında en önemli etmen olan dilin, ortak kelime ve tabirlerle daha açık ve anlaşılır hâl aldığı yadsınamaz.

Eş Anlamlılığın Kelimelerin Anlamlarındaki Etkisi

Bütün dillerde kelimelerin anlamları üzerindeki belirsizliğin “vagueness” ve muğlaklık “ambiguity” eş anlamlılıktan kaynaklı olduğu görülse de genel olarak bakıldığında bu durumun, kalıplaşmış bir olgunun arkasına sığınmaktan ibaret olduğunu savunanlar da bulunmaktadır. Ancak bu durumun dilin içerisinde bulundurduğu zenginliğin ve çeşitliliğin kaybolmasına sebep olduğu bariz bir şekilde fark edilmektedir. İnsanoğlunu evrendeki çeşitli statüdeki canlı varlıklardan farklı kılan ve insan olma niteliğini kazandıran vasıflarından birisi de evrendeki sanatsal varlığı ile ön plana çıkmasıdır. Sözlü şekilde ortaya çıkan sanatsal becerilerin ham maddesi ve kaynağı da dildir. (Aksan, 2015, s. 12)

İnsan dünyaya geldiği zamandan itibaren şüphesiz kendini bir dil ortamında bulur, bu andan itibaren dil edinme süreci de başlamış olur. İlk

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

edindiği çevre onun doğal çevresi olarak bilinmektedir. Bu çevrede edinmiş olduğu etkileşim sayesinde ana dilini öğrenmektedir. Doğal çevre olarak adlandırılan bu ortamdan öğrenilen dil, bazen onu etrafından edindiği dil düzeyi ile sınırlı tutmaktadır. Bu sınırlı kalma durumu aileden aileye farklılık teşkil ettiği gibi, yöreden yöreye de farklılık teşkil etmektedir. Dil dört temel beceriden oluşmaktadır. Bunlar: anlama becerisini geliştiren “dinleme” ve “okuma”, anlatma becerisini geliştiren “konuşma” ve “yazmadır”. İnsanın yaşı ile birlikte ilerleyen anlama ve anlatma yetisinin tam anlamıyla yerine oturması da zengin ve çeşitli kelime haznesine sahip olması ile mümkündür. Bu etmenler dikkate alındığında kelime öğreniminin önemi, dilin zeminini oluştırmada ön plana çıkmakta ve dil becerisini kazanmada tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir. (Karadağ, 2019, s. 41)

Günümüze kadar çeşitli evrelerden geçerek değişim ve gelişim içerisindeki dilin temelini oluştıran sözcükler; eş anlamlı, yan anlamlı, zıt anlamlı, yakın anlamlı, mecaz anlamlı, çok anlamlı, temel anlamlı, somut ve soyut anlamlı şeklinde sınıflandırılmıştır. Ancak kelimelerin aslına bakıldığında, eş anlamlı statüsündeki bu kelimelerin yakın anlamlı kelimelerden meydana geldiği görülmektedir. Çünkü hiçbir anlam farklılığı taşımaksızın aynı kategoride yer alan kelimelerin aynı manada olması tartışma konusudur. (Vardar, 2002, s. 94) Dünyadaki diller dil aileleri adı altında ve yapısal olarak tek heceli, çekimli ve eklemeli gibi sınıflara ayrılrsa da bazı kelimeler gerek telaffuz gerekse yazılış açısından benzerlik taşıtmaktadır. Örneğin Türkçede yer alan "Ben" ve "Sen" tekil zamirleri Fince "Min" ve "Sin" olarak yerini almaktadır. (Ekici, şubat 2012, s. 50) Bu durum, dil sınıflandırmasında kelimeler sayesinde iki dilin aynı dil ailesine ait olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu örnekte kelimelerin eş anlamlı değil, yakın anlamlı ya da farklı dilden o dile geçtiğini bize göstermektedir.

İngilizcede "inflexional languages" olarak bilinen "bükümlü diller" kategorisinde yer alan (Ekici, şubat 2012, s. 50) Arapça, en fazla kelime haznesine sahip olan dildir. Diğer dillerden farklı ve en bariz özelliği de bünyesindeki kelimelerin çeşitli ve çok sayıda olmasıdır. Elde edilen istatistiklerin sonucunda Arapçanın tekrarsız kelime sayısı 12.302.912'dir. Buna en yakın dil olan İngilizcenin ise kelime sayısı 600.000 civarındadır. Bu iki rakam göz önünde bulundurulduğunda Arapçanın diğer dillere olan bariz üstünlüğü rahatlıkla görülecektir. Bu durum da

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

Arapçayı Dünya genelinde en yaygın dil konumuna getirmiştir. (Meyzer, 2017, s. 6)

Dildeki kelime çeşitliliği, o dilin kelime dağarcığı bakımından zengin olduğunu gösterir. Bu duruma en belirgin örnek ise Kur'an'ı Kerim'dir. Nitekim Kur'an'ı Kerim'de geçen kelimeler göz önünde bulundurulduğunda, kelimeler arasında eş anlamlılığın olmadığı yakın anlamlılığın olduğu görülmektedir. *عین* ve *صوف* kelimeleri Arapçadan Türkçeye “yün” olarak tercüme edilir ve eş anlamlı olarak bilinmektedir. Ancak Kur'an'ı Kerim'de “*وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ*” ayetinde (Kâri'a Sûresi Ayet: 5) bu kelime, “renkli yün” anlamını vermektedir. Ayet tefsir edildiğinde “Dağlar da atılmış renkli yünler gibi olacaktır.” şeklinde Türkçeye aktarılmıştır. (Yazır, 2015, s. 602).

Arapçada “*المُتَرَادِفَات*” kelimesi ile tanımlanan “eş anlamlı” kelimeler üzerinde araştırma ve çalışmalar ortaya koyan alimlerden Ebû Hilâl el-'Askerî (ö.1009), dilde eş anlamlı statüsündeki kelimelerin aslında yakın anlamlı “*المُتَقَارِب*” olduğunu dile getirmiştir. Kelimeler arasındaki bu anlamsal yakınlığı da Arapçada vücut anlamına gelen *الْبَدَن* ve *الجَسَد* kelimeleri arasındaki anlamsal farkı örnek vermiştir. el-'Askerî, *الْبَدَن* kelimesinin “baş” kısmı hariç insan vücudunun “belden üst kısmı” için kullanıldığını söylemiştir. *الجَسَد* kelimesini ise “insan vücudunun tamamı” için kullanıldığını belirtmiştir. “*إِنَّهُ قَطَعَ شَيْءً مِنْ جَسَدِهِ*” “O vücudunun bir yerini kesti” cümlesini de buna örnek vermiştir. Aynı zamanda hayvan için de kullanıldığını aktarmış, buna misal olarak Âraf Sûresi 148. Ayette geçen Sâmirî'nin yaptığı buzağı heykeli için kullanılan *عَجَلًا جَسَدًا* ibaresi yer alan ayeti göstermiştir. Sadece can sahibi için olmayıp cansız bir sureti dile getirmek için kullanıldığını da aynı zamanda belirtmiştir (el-'Askerî, Arap Dili'nde ve Kur'an'da Farklar Sözlüğü, 2017, s. 226-227) Arapçada şişman anlamına gelen *بَدِين* kelimesi de insan kilo almaya üst kısımdan başladığı için buradan türemektedir. Buna istinaden el-'Askerî gibi düşünen dilbilimciler dildeki kelime daralmasını önlemek için bu alanda sözlük ve kitaplar yazmışlar, bu alana da “Furûku'l-Luğaviyye” denilmiştir.

Kelimeler Arasındaki Anlamsal Farklılıklar "Furûku'l-Luğaviyye"

Furûk “*فُرُوقٌ*” kelimesi “*فَرَقٌ*” kelimesinin cemisi yani çoğulu olup, aralarında ortak bir mana bulunan iki ya da daha fazla kelime grubunun

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

arasındaki anlamsal farkı ele alır. "Ayırmak," "iki Şeyi birbirinden ayıran özellik demektir. (Kılıç, 1996, s. 22)

Ebû Hilâl el-'Askerî'nin yanı sıra bu alanda çalışma yapan alimler: İbnu'l-Arabî (ö.1240), Câhiz (ö.869), Kutrub (ö.825), el-Kilâbî (ö.815), 'Asmaî (ö.828), İbnu's-Sikkît (ö.858), es-Sicistânî (869), ez-Zeccâc (ö.923), İbni Cinnî (ö.1002), İbni Fâris (ö.1004), el-Cezâirî (ö.1701)'dir. Bu alan üzerinde çalışan alimler dilde var olan kelimelerin manalarını hassas bir şekilde araştırmış, aslının bozulmasını engellemek amacıyla çeşitli sözlükler ve kitaplar yazmışlardır. (Kılıç, 1996, s. 23) Bu alanda başlıca öne çıkan eserler ise řu Őekildedir: el-Furûku'l-Luğaviyye, Kitâbu'l-Mutekâribât ve'l-Mutecânisât, Furûku'l-Luğa fi't-Temyîz Beyne Mefâdil Kelimât. İsmail Hakkı Bursevî'nin Kelimeler Arasındaki Farklar adlı eseri ve Mustecâb'ı Zâde İsmet'in Lafızlar Arasındaki Farklar adlı eserleri de bu alanda önemli bir yere sahiptir. Bu alimler aynı zamanda dilde eş anlamlı statüsünde bulunan kelimelerin aralarındaki farkı tespit edip gün yüzüne çıkarmak için daha ileriye giderek, kelimeleri iştikak "köken bilimi" yönünden ele alarak bablara ayırmış ve incelemişlerdir. Geliştirdikleri bu metot ile kelimenin hangi dilden geldiğini saptamışlardır.

Aynı zamanda kelimenin etimolojik "عِلْمُ التَّأْصِيلِ" yapısı hakkında bilgi sahibi olmak o kelimelerin manalarındaki farklılığı ortaya çıkarmada ve daha iyi anlamada kolaylık sağlamaktadır. İnsanoğlunun iletişim kurmada kullandığı dil ve kökeni, dilbilimciler tarafından geçmişten günümüze kapsamlı olarak ele alınan bir konudur. Bütün diller kendine göre kurallar ve yapısal farklılıklar barındırmaktadır. Bazı dillerde ünsüz harfler değişmeyip ünlü harfler değişir ve farklı kelimeler türer, kelimelerin kökleri ünsüz harflerden meydana gelir. Arapça da bu dillerin arasında yerini almaktadır. (Ekici, Şubat 2012, s. 50)

Dilde eş anlamlı olarak bilinen kelimelerin dildeki varlığını řu Şekilde somutlaştırmak mümkündür; Hem renk olarak hem de yetişme ortamı olarak birbiri arasında fark olmayan iki elmayı ortadan simetrik biçimde ikiye bölünecek Şekilde kestiğimizde ve birbirinden ayrılan bu parçaları değiştirerek birleştirmeye çalıştığımızda, kesilen elmanın yarısı, renk ve yetişme ortamı açısından diğer elma ile aynı olmasına rağmen nasıl tam olarak uyuşmuyorsa, dilde var olan eş anlamlı kelimeler de aynı bu Őekildedir. Birbirleri ile aynı anlamı taşıdıkları görünür ancak iki kelime üzerinde kapsamlı bir inceleme yapıldığında, o dile farklı bir dilden grçtiği, ya da iki kelime arasında anlam, mana, derece, ölçü, miktar veya

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

boyut gibi nitelik ve nicelik açısından değişiklik olduğu görülmektedir. Benzer şekilde bir başka örnek de ademoğlunun biyolojik yapısıdır. Nitekim Hz. Havva ve Hz. Âdemden günümüze kadar hiçbir insanoğlunun parmak izi ya da biyolojik kimliği birbiriyle uyuşmamaktadır. Bu duruma ikiz olarak dünyaya gelen bebekler de dahildir.

Aynı şekilde kelimenin özüne has gerçek anlamı o kelime cümlede kullanıldığında farklılık gösterebilmektedir. Kelimenin mecaz anlamı, edebi anlamı, günlük dildeki anlamı ya da yöresel ve kültürel farklılıklar bu durumu ön plana çıkaran faktörlerdir. Eş anlamlı kategorisinde yer alan iki kelimenin anlamsal olarak birebir aynı olması düşünülemez. Eğer böyle bir durum var ise, o kelime başka bir dildeki karşılığını almıştır ya da buna benzer bir durum ile bu şekilde gelmiştir. Bir başka deyişle Duman'ın ifade ettiği gibi: “*Aynı olması, çeşitli nedenlerden dolayı o şekilde görülmek istenmesinden veya o şekilde gösterilme gayretinden*” (Duman A. , 2015, s. 96) ibarettir.

Bu şekilde gruplandırılan kelimelerin tıpkı "zıtlık" ve "karşıtlık" kelimelerinde meydana gelen belirsizlikte olduğu gibi yan yana olması yadsınmaz. Bu iki kelime gibi eş anlamlı statüsünde olan kelimeler, aralarında tek dilden meydana gelen bir anlam ilişkisi varmış gibi muamele edilir. Dilde ortaya çıkan bu durumun başlıca etmenlerinden biri "o dilin diğer dillerden kelime almasıdır." Bu iki kelimeyi incelemek gerekirse, "zıt" kelimesi Arapçadan Türkçeye giren Arapça kökenli bir kelime olup “ضد” şeklinde yazılır. (Manzur, 1414, s. c.3 s.264) "Karşıt" kelimesi ise Türkçe kökenli bir kelimedir. Anlam olarak ele alındığında ise “zıt” kelimesi “karşıt” kelimesine nazaran daha keskindir. Zira "zıt kutuplar" ifadesinin barındırdığı anlam ile "karşıt kutuplar" ifadesinin barındırdığı anlam farklıdır. Gerek derece gerekse tesir bakımından da aralarında farklılık bulunmaktadır. Çünkü “karşıt” kelimesi daha soyut bir ifadeyi karşılamaktadır. Buna istinaden zıt anlamlı denildiğinde iki kelime arasında olumlu ve olumsuz anlam değil, aksine bir tarafı negatif diğer tarafı pozitif anlam taşımalı ve nesnellik içermelidir, aksi durumda karşıtlık söz konusu olur. (Duman A. , 2015, s. 78)

Bir başka örnek olan "beyaz" ve "siyah" kelimelerine baktığımızda eş anlamlıları "ak" ve "kara" dır. Halbuki etimolojik olarak incelediğimizde, "beyaz" kelimesi Arapçadan Türkçeye geçmiş bir kelime olup “بَيْضَاء” şeklinde yazılmaktadır. (ez-Zebid, 1993, s. c.18, s.250) "Siyah" kelimesi ise Farsçadan Türkçeye geçmiş bir kelime olup “سِيَاه”

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

şeklinde yazılmaktadır. (şukun, 1984, s. 1258) Nitekim bu kelimeler gerçek, edebi ve günlük anlamlarda tam manada örtüşürse tam olarak eşitlik söz konusudur. "Kara sevda" denilir ancak bu tamlama "siyah sevda" şeklinde kullanılmaz. Aynı şekilde, "beyaz peynir" tamlaması "ak peynir" olarak kullanılınca edebi, gerçek ve günlük kullanıma aykırı olacaktır. (İmer, 2011, s. 118)

Nreddn el-Cezâirî, "Furûku'l Lugt fi't-Temyîz Beyne Mefdi'l Kelimât" adlı eserinde kelimeler arasındaki anlamsal farklılığı aynı anlamda kullanılan الإِذْنُ ve الإِجَازَةُ kelimeleri arasındaki farka değinirken; الإِذْنُ kelimesinin yerine getirilmeden önce bir iř için izin alma anlamına geldiğini belirtmiştir. (el-Cezâirî, 1987, s. 53) Nr Sresi 62. yeti bu duruma misaldir:

فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِيَبْعُضَ شَأْنِهِمْ فَأَذْنُ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"O hlde bazı işlerini görmek için senden izin isterlerse, ilerinden dilediğine izin ver ve onlar için Allah'tan bağışlama dile. şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir". (Yazır, 2015, s. 62) el-Cezâirî الإِجَازَةُ kelimesine ise "yerine getirilen bir iř için izin alma, rıza gösterilme" anlamı taşıdığını beyan etmiştir. (el-Cezâirî, 1987, s. 53)

Gerek Selçuklu döneminde gerek Osmanlı döneminde bu üç dili konuşan halklarda kelime alışverişi şeklinde tabir edilen bu durum siyasi ve ticari ilişkiler, alışveriş ve kğit üzerinde anlaşma gibi durumlarla yapılmaktaydı. Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ile diller arasındaki kelime alışverişi daha da ileriye taşınmış, karşılığı o dilde olmadığı için yabancı dilden o dile aynı şekilde geçmiştir. Günümüzde de bunun örneklerini görmek mümkündür. Örneğin Dünya'nın en soğuk bölgelerinden biri olan Yakutistan'da hava -70'lere kadar düştüğü için bazı meyve ve sebzeler hava şartlarından dolayı orada yetişmemekte ve Rusya'dan gelmektedir. Bundan dolayı o meyveye bu şekilde isim verilmektedir.

Arapçada kelimeler arasındaki bu farklılık etimolojik olarak incelendiğinde daha da ön plana çıkmaktadır. Örneğin: "otur" emri Arapçada " اَجْلَسْ " olarak bilinmektedir, " اَجْلَسْ " kelimesi kadar çok kullanılmasa da " اَقْعُدْ " kelimesi de "otur" olarak kullanılmaktadır. Ancak aralarındaki farka gelince, ilk bahsettiğimiz kelime olan " اَجْلَسْ " kelimesi

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

yerde yatan kişinin oturması için verilen bir emirdir. İkinci kelime olan "أَقْعُدْ" kelimesi ise ayakta olan kişi için kullanılan emir ifadesidir. (Bursevî, 2011, s. 350-351) Ancak bu farklılık göz önünde bulundurulmayıp genel çerçeveden bakılınca her iki kelime de "oturmak" fiili için kullanılmaktadır.

Arapçada öne çıkan bir diğer farklılık ise diğer dillere nazaran zıt anlamlı kelimeleri bünyesinde bolca bulundurmasıdır. Bu zıt anlamlı kelimelerin diğer dillerdeki kelimelerden farkı, bir lafzın iki zıt manaya delalet etmesidir. Örneğin: عَدَّ lafzının hem القيام "kalkmak" hem de الجلوس "oturmak" anlamına gelmesi. نَصَحَ lafzının العطش "susuz" manasına geldiği gibi الرِّي "susuzluğu gitmiş, kanmış" manasına da gelmesi, ذَابَ lafzının السَّيْلُ "sıvı" manasına geldiği gibi الجمود "katı, donmuş" manasına da gelmesi, اِسْتَيْغَاءَ lafzının hem اِلْفِئْقَارُ "fakirleşmek" manasına hem de اِسْتَيْغَاءَ "zenginleşmek" manasına gelmesi bu duruma somut bir örnektir. (Zeydan, s. I/48) Bazı kaynaklarda Arapçada zıt anlamlı kelimelerin lehçe farklarına dayandığı ele alınmıştır. Örneğin السُّدْقَةُ kelimesi Temîm kabilesinde "karanlık" anlamına gelirken Kays dilinde "ışık" anlamında kullanılmaktaydı. Aynı şekilde لَمَقَ kelimesi bir kabile dilinde "yazmak" anlamına gelirken başka bir kabile dilinde "silme" anlamında kullanılmaktaydı. Arapların kabile hayatı yaşaması birbirine zıt anlamlı kelimelerin ortaya çıkmasında etkin rol oynamıştır. Anlatılana göre Zeyd B. Abdillah (ö.653), Hımyer padişahına elçi olarak gittiğinde onu derin bir uçurumun yakınında avlanmaktayken bulur, yanına yaklaştığında padişah kendi dilinde ona "otur" anlamına gelen "تَبَّ" kelimesini kullanır ve oturmasını emreder. Fakat bu kelime onun dilinde "atla" ve "sıçra" anlamına geldiğinden denendiğini zannederek uçuruma atlar ve ölür. (Küçükkalay, 1969, s. 198-199)

Arapçadaki Lehçelerin Dili Olumsuz Etkilemesi

Arapçada لَهْجَةٌ (Kâhire, s. II/841) İngilizcede "dialect" (Özkan, 2011, s. 1092) kelimesinin karşılık geldiği lehçe: Aynı dili konuşanların, farklı ülke ve yörelerde değişik şekilde kullandıkları bir türüdür. (Aksan, 2015, s. 141)

Arapçayı konuşan milletlerin kökeni çok önceden kabile yaşamına dayalıydı. Kabileler arasındaki farklılıklar yaşam şekillerinde olduğu gibi dillerinde de bulunmaktaydı. Bu farklılığu da her kabileye ait lehçeler

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

meydana getirmekteydi. (Küçükkalay, 1969, s. 169) 23 ülkenin resmi dili statüsünde olan ve 407,5 milyon insanın (sptnknews, 2021) konuştuğu Arapçada lehçelerin dile zarar vermesini göz önünde bulundurduğumuzda bu durumun küçümsenmeyecek derecede olduğu görülmektedir. İnsanların birbiri ile iletişim kurmasında en önemli etmen olan dil, ortak kelime ve tabirlerle daha açık ve anlaşılır olmaktadır. Bu durum sadece Arapça ile sınırlı kalmayıp diğer Dünya dillerinde de bariz bir şekilde görülmektedir. Lehçe bilimcilerin yapmış olduğu araştırmalar arasında "Fall" kelimesi ile "Autumn" kelimesi arasındaki benzerlik göze çarpmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin bir kısmında, Türkçede "Sonbahar" anlamına gelen "Fall" kelimesi kullanılırken İngiltere'nin bazı bölgelerinde ise "Sonbahar" için "Autumn" kelimesi kullanılmaktadır. (Palmer, 2001, s. 76)

Burada kelimeler arasındaki bağlantı ele alınacak olursa, aslında düşmek anlamına gelen "Fall" kelimesinin, o bölgenin lehçesinde sonbaharda ağaçlardaki yaprakların düşmesi ile bir ilişki kurulduğu görülmektedir. Ancak iki dil arasında kelimelerin çevirisine bakıldığında "Autumn" kelimesinin "Sonbahar" anlamına geldiği "Fall" kelimesinin "düşmek" anlamına geldiği görülmektedir. Kelimeler arasındaki bu değişim, o kelimenin gündelik dile ait olması veya modaya uygun olması durumunu akıllara getirmektedir.

Kur'an'ı Kerim'in dili olan Fasih Arapça, İslam aleminin bütününde öncelikli tercih edilen iletişim aracıydı. Ancak günümüzde dünya üzerinde dördüncü sırada konuşulan Arapçanın, birden çok kullanım şekli olan lehçeleri ziyadesiyle barındırır hale geldiği için "bütünleyici dil" vasfını kaybetmek üzere olduğu görülmektedir. Bunda en büyük etmen şüphesiz ki o dili ana dili olarak konuşanlardır. Klasik Arapça ya da Fasih Arapça olarak bilinen dil, günlük hayatta konuşma dilinde kullanılmamaktadır. Günümüzde Afrika Kıtası'ndan Ortadoğu'ya, Asya Kıtası'ndan Körfez Ülkelerine uzanan Arapçanın, birbirinden farklı pek çok lehçesi bulunduğundan anlaşılmayacak durumda olduğu görülmektedir. Suriye'de yaşayan birinin Cezayir'de yaşayan birini anlamadığı, aynı şekilde Tunus'ta yaşayan birinin Kuveyt'te yaşayan birini anlamadığı bu duruma, yazıya aktarılamayan ve resmi dil statüsünde olmayan o ülkeye ait lehçeler sebep olmaktadır. (Breton, 2007 , s. 54)

Arapçada "غَيْرُ النَّاطِقِينَ" olarak ifade edilen Arapçayı konuşamayan veya öğrenme aşamasında olan bireyler, Arap milletleri ile aralarında daha

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

sağlıklı bir iletişim kurma amacıyla, onlara ait lehçeleri yazıya aktarma yoluna başvurmuşlardır. Bu meydana gelen durum da akıllara, “lehçeler resmi dil statüsü mü kazanacak?” sorusunu getirmektedir. řu an yerel dil olarak kullanılan lehçelerin, çok sonra tamamen bu konuma gelmesi imkânsız da değildir. Günümüzde Arap ülkelerindeki yerel kanallarda film, dizi, haber ve hava durumu gibi programlar lehçe olarak yayınlanmaktadır. Buna istinaden Arapçada her yörenin kullandığı lehçeler de günden güne bağımsız diller kategorisindeki yerini almaya doğru gitmektedir. (Yıldız, 2010, s. c.10, s.38)

Ethnologue 'Languages of the World' (Dünyanın Dilleri) 2015 yılı yayımlı 18. sayısında 7,472 dilin Dünya üzerinde konuşulduğunu kayda geçmiştir. (Ethnologue Languages of the World, 2021) Dilbilimcilerin ve antropologların uzun süren derin araştırmaları sonucu varılan bu veriler sayesinde dillerin kökeni ve aralarındaki ilişki gün yüzüne çıkmıştır. Dillerin yapısal olarak "tek heceli" "çekimli" ve "eklemeli" şeklinde kategorize edilmesi ve dil ailelerine göre sınıflandırılması, yakın zamanda veya geçmişte tek ve orijinal bir dilden türediği düşüncesini güçlendirmektedir. Nitekim Rumence, Fransızca, İspanyolca ve Portekizce dillerinin çok önceden akraba diller olduğu bilinmektedir. Çünkü ismi geçen bu diller iki bin yıl öncesine dayanan ve Roma'da konuşulan Latince'den¹ türemiştir. (Ruhlenn, 2006, s. 11)

Nitekim filoloji alanında çalışan araştırmacılar da hangi dil değişiminin normal ya da anormal olduğunu çoğunlukla dünyadaki dillerin sınıflandırılmasından yardım alarak öğrenmişlerdir. (Ruhlenn, 2006, s. 31)

Lehçelerin kullanımındaki en önemli etkenlerden birisi, telaffuzu zor olan kelime ve seslerin konuşma esnasında daha kolay ve hızlı söyleme amacı taşımasıdır. Kelimelerdeki harfi yutma, ön ek veya son eki kaldırma, kelime içerisindeki harfleri değiştirme, telaffuzu zor kelimenin yerine daha

¹ Latince, imparatorluğun sınırlarının genişlemesiyle bir ucu Portekiz'e diğer ucu Romanya'ya kadar geniş bir alana yayılmıştır. Daha sonra milattan sonra VI. yy. da Roma İmparatorluğu çökmüş ve Latince'den ayrılan Romans dilleri şeklinde sınıflandırılmıştır. Böylece Latince ana dil, Rumence Sardinya dili olarak yerini alırken, İtalyanca, Fransızca, Katalanca, İspanyolca ve Portekizcede akraba dil kategorisinde yerini almıştır. Günümüzde büyük küçük fark etmeksizin, dil ailelerinin oluşturduğu gruplarla anılmakta olup Latince ve ondan türeyen diller Romans ailesi adıyla bilinmektedir. (bkz: Ruhlen, s.31)

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

kısa olan kelime kullanma, harf çıkarıp med harfi ekleme en çok başvurulan durumlardır.

Dildeki lehçe kelimeler arasındaki farklılıklar manada olduğu gibi kelimenin bünyesinde ve yapısında da kendini göstermektedir. (Küçükkalay, 1969, s. 169) Örneğin, Arapçada أَعْطَى "verdi" kelimesi yerine kimi bölgelerde أَطْعَى kelimesinin kullanılması, "eş-koca" anlamına gelen رَوْح kelimesine Mısır lehçesinde جَوْز denilmesi bu durumu somutlaştırmaktadır. (Gündüzöz, 2015, s. 54;21) Örnekte de görüldüğü üzere baştaki ve ortadaki harfin yeri değiştirilerek kelimenin telaffuzundaki zorluğun giderilip kolaylaştırılması amaçlanmıştır. "Güzel" anlamına gelen جَمِيل kelimesi için de Mısır'da قَمِيل kelimesi kullanılmaktadır. Bu kelimedede baştaki harf değiştirilerek telaffuzu kolaylaştırma yoluna başvurulmuştur. "Git" emir kipi yerine kullanılan اذْهَبْ kelimesi yerine اذْهَبْ kelimesi kullanılmaktadır. Burada da telaffuzu zor olan kelimenin yerine, telaffuzu daha kolay ve hafif bir kelime tercih edildiği görülmektedir. Aynı şekilde "Görüşürüz" anlamına gelen نَلْتَقِي kelimesi yerine Suriye lehçesinde نَلْتَقِي kelimesi kullanılmaktadır. Burada da telaffuzu zor olan bir harf çıkarılıp yerine telaffuzu kolay bir harf kullanılmıştır. "Bu" anlamına gelen هَذَا yerine هَذَا kelimesinin kullanılması da örnek olarak verilebilir. (Düzgün, 2015, s. 35-36)

Her dilde bir manayı ifade eden pek çok kelime kullanılmaktadır. Ancak Arapça, bu konuda bünyesinde diğer dillerden daha fazla kelime barındırmaktadır. Arapçada تَعَدَّدُ الْمَعَانِي olarak bilinen "ok anlamlılık" konusu küçümsenmeyecek seviyededir. Misal üzerinde açıklamak gerekirse: sene için yirmi dört kelime, lamba için 21 kelime, karanlık için 52 kelime, güneş için 29 kelime, bulut için 50 kelime, yağmur için 64 kelime, kuyu için 188 kelime, su için 170 kelime, süt için 13 kelime, bal için 100 kelime, aslan için 350 kelime, yılan için 100 kelime, aynı şekilde erkek deve için 100 kelime, dişi deve için 255 kelime kullanıldığı kayıtlara geçmiştir. Arapçada bu şekilde kelime çeşitliliğinin ardında birçok neden yatmaktadır. İsmi niteleme amacıyla kullanılan kelimelerin zaman geçtikçe isim olarak kullanılmaya başlaması (bu durum daha çok hayvan isimlerinde görülmektedir) ve Arapçaya yabancı dillerden kelime girmesi öne çıkan nedenler arasındadır. Klasik Arapçada الشَّدِيدُ، الْأَصِيرُ، الْخَاطِرُ، الْجَطَامُ، التَّنْبِيدُ، الْأَصْبِرُ، الْمَجْرَبُ، الْأَصْنَهَبُ، الْأَعْلَبُ، الْمَهُوبُ، الْمَرْهُوبُ، الرَّهَابُ، , الْمَيَّاسُ، الْبَيَّاسُ، الْمَجْرَبُ، الْأَصْنَهَبُ، الْأَعْلَبُ، الْمَهُوبُ، الْمَرْهُوبُ، الرَّهَابُ , sıralanan aslan isimleri bu duruma örnektir. Bu isimlerden çoğunun aslına

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

bakıldığında, aslanın yapısı ve grnşnn nitelemek için sıfat görevi gören kelimeler olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır. (Zeydan, s. 47)

Nahiv limi eb Ali el-Frisi (.987), Seyfu'd-Devle'nin huzurunda bulunduğu esnada yanındaki gramercilerden biri kılıcın elli farklı ismini bildiğini söyler, fakat el-Frisi bu söze: "ben bir ismini biliyorum o da "سيف" dir" der. O da "الصرم" ve "المهند" için ne dersin diye sorunca, el-Frisi: "onlar sıfattır" cevabını verir. (es-Suyti, 1998, s. c.I s.405)

smail Hakkı Bursevî'nin Kelimleri Sınıflandırması

smail Hakkı Bursevî (.1725) "kelimelerin varlıkta dört mertebesi vardır" diyerek řu şekilde sınıflandırmıştır:

- Kelimenin akılda meydana gelen misali.
- Kelimenin akıldaki misaline işaret eden lafzı.
- Akl ve haric varlığına işaret eden lafz varlığı.
- Lafıza işaret eden yazı.

Yapmış olduğu bu sınıflandırmada ilk iki sırada yer alan; "Kelimenin akılda meydana gelen misali" ve "Kelimenin akıldaki misaline işaret eden lafzı," milletlerin değişkenlik göstermesine rağmen değişmezken, son iki sırada yer alan; "Akl ve haric varlığına işaret eden lafz varlığı" ve "Lafıza işaret eden yazı" milletlerle birlikte değişkenlik gösterdiğini ifade etmiştir. (Bursevî, 2011, s. 4) Genel olarak ele almak gerekirse, el-'Askeri'nin de ifade ettiği gibi, iki kelimenin yazılışı farklı olup manalarında aynı şey kastedilmek isteniyorsa bu iki kelimenin birbirine atfedilmesi mümkündür. Fakat ikinci kelimedede ilk kelimenin kastettiği mana varsa, bu kelimelerin birbiri üzerine atfedilmesi neticesinde bir hata ortaya çıkar. Nasıl ki bir kelimedede iki mananın bulunması düşük ihtimalse, benzer şekilde iki kelimedede de bir mananın bulunması çok zordur. (el-'Askeri, Arap Dili'nde ve Kur'an'da Farklar Szlg, 2017, s. 6-7)

Sibeveyh (.757) ise Arapçada kelimelerin birbiri ile eş anlamlı düşmesi durumunu řu şekilde izah etmiştir: *اعلم ان من كلامهم اختلاف اللفظين* لاخْتِلَافِ الْمَعْنِيَيْنِ، وَخْتِلَافِ اللَّفْظَيْنِ وَالْمَعْنَى وَاحِدٌ، وَاتِّفَاقُ اللَّفْظَيْنِ وَخْتِلَافِ الْمَعْنِيَيْنِ. Bu tanımlama ile Sibeveyh Arapçada farklı anlamı içeren farklı kelimelerin, aynı anlamı içeren farklı kelimelerin "synonymy" ve farklı anlamları

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

içeren aynı kelimelerin olduğunu “polysemy” belirterek konuyu farklı bir açıdan ele almıştır. (el-Muncid, 2001, s. 30) Sibeveyh’in yaptığı bu izah konu üzerinde önemli bir yer almış, ondan sonra gelen alimler bu tanımlama üzerinden yola çıkarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Kimileri bu tanımlamayı metod olarak almış, kimileri bu tanımın ışığında kitaplar yazmışlardır. el- Cürcânî (ö.1078) dildeki eş anlamlılık durumunu “anlam birliği” şeklinde tanımlamış ve “tek manada toplanan müfret lafızların arka arkaya gelmesi hali” şeklinde izah etmiştir. (Cürcânî, (h) 1405, s. 7)

Ebû Hilâl el-‘Askerî’nin Eş Anlamlı Kelimeleri Tasnifindeki Metodu

Dildeki cümleleri meydana getiren kelimeler ve her zihinde farklı şekilde çağrışım uyandıran “anlam mekanizmaları” ve “kavramlar” bütün dillerde ve kültürlerde farklılık göstermektedir. (Uzun, 1995, s. 13-14) el-‘Askerî, eş anlamlılığın temelinde, geçmişte o dili kullananların kelimeler arasında anlamsal farklılıkların var olmasına rağmen, nesilden nesile aktarılan örf, adet, gelenek ve görenekleri icabı, bu kelimelerin arasındaki farkları göz önünde bulundurmadan ve tahlil etmeden normal şekilde davranarak kulaktan duydukları şekilde kullandıklarından, kelimelerin birbiriyle kaynaşmadan önceki anlamsal farklılıkları ve özelliklerini anlayamadıklarını ifade etmiş, söz konusu yanılmaların bu sebeplerden kaynaklı olduğunu belirtmiştir. (el-‘Askerî, Arap Dili’nde ve Kur’an’da Farklar Sözlüğü, 2017, s. 25)

el-‘Askerî, kelimeler arasında tamamen benzerliğin söz konusu olmadığını şöyle ifade etmektedir: “İsim, işaret etmekle kendisinde bir mana barındıran kelimeye denir. Bir şeye bir defa işaret edildiğinde o şey anlaşılır hal alır. Aynı şeye iki ya da üç kez işaret etmek yeniden bir anlamı ifade etmez. Dili v’az eden, o dilde herhangi bir anlamsızlığa sebebiyet vermeyen kişi hikmet ehlidir. Nitekim ikinci veya üçüncü işaret edilen ile ilk kez işaret edilen arasında farklılık söz konusu ise bunda müşkil bir durum yoktur. Bu durum, ikisinden birinin tek bir lugat "kelime" olarak farklı bir manada kullanıldığına ve her birinin tek başına bir varlık olduğuna kanıttır. Dolayısıyla, her ikisinin diğerinden farklı olarak bir anlam ifade etmesi gerekir. Aksi durumda (ikinci kelimenin farklı bir manaya gelmemesi durumunda) bu iki kelime fazlalık teşkil ederdi. Muhakkik alimler de konu üzerinde bu kanaattedirler.” (el-‘Askerî, Arap Dili’nde ve Kur’an’da Farklar Sözlüğü, 2017, s. 5)

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

el-Askerî, kelimelerde meydana gelen benzerlikleri ortadan kaldırmak ve saptamak için kelimeleri řu maddelerle ele almanın fayda sağlayacağını dile getirmiştir:

-Aralarında fark aranan iki eş anlamlı kelimenin cümlede kullanımını ele almak.

el- ‘Askerî bunu الْعِلْمُ ve الْمَعْرِفَةُ kelimeleri ile açıklamıştır, الْعِلْمُ kelimesi iki meful alırken الْمَعْرِفَةُ kelimesi bir meful almaktadır.

-Aralarında fark aranan iki kelimenin sıfatlarına bakmak.

el- ‘Askerî جَلْمٌ ve اِمْهَالٌ kelimelerini buna örnek verirken جَلْمٌ kelimesinin insanın kendine has dürtülerine hakim olmayı kasteden bir manayı nitelerken, اِمْهَالٌ ise vakit ve süre manasını taşıyan güzel veya çirkin kullanımları bünyesinde barındırdığını ifade etmektedir.

-İki kelime arasındaki farkı ortaya koymak için kelimelerin mastarına bakmak:

el-‘Askerî bu tasnif için الْمَرَّاحُ ile الْاِسْتِهْزَاءُ kelimelerini örnek vermiştir. Çünkü ilki aşağılayıcı ve küçümseyici tavır ile şaka yapmayı nitelerken ikinci kelimenin kullanımında küçümseme ve aşağılama anlamı olan alaycı bir durum bulunmaktadır.

Aynı şekilde bu durum için الْحَمْدُ ve الشُّكْرُ kelimelerini örnek vermiştir. el-‘Askerî iki kelime arasındaki farkı açıklarken الْحَمْدُ kelimesinde söz konusu nimet sahibini yüceltme amacıyla onu güzel sözle zikretme anlamı olduğunu söylemektedir. “Hamd” nimete karşılık olabileceği gibi, nimet karşılığı olmadan da olabileceğini, insanın yaptığı bir takım güzel işler sebebi ile kendisine hamd etmesinin caiz olduğunu; ancak kendisine şükretmesinin caiz olmadığını belirtmiştir. Çünkü “şükür” kelimesinin borcu ödeme mesabesinde olduğunu, insanın kendi kendine borçlu olmasının caiz olmadığını, bu nedenle “şükür” nimet gereği; “hamd” ise hikmet gereği yapıldığını aktarmıştır. (el-‘Askerî, Arap Dili’nde ve Kur’an’da Farklar Sözlüğü, 2017, s. 45)

el-‘Askerî الشُّكْرُ kelimesi için de, nimet sahibini yüceltmek amacıyla verdiği nimeti itiraf etme ve nimete karşılık yapılan bir teşekkür olduğunu belirtmiş, “şâkir” kelimesine de “şükreden”, “yüceltme amacıyla ve verdiği nimet sebebi ile nimeti verenin hakkını zikreden kişidir” demiştir.

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

şükürün aslı “güzel bir halin ızhâr edilmesi/ ortaya konmasıdır şeklinde de eklemiştir. Aynı zamanda “şekr” kelimesinin “kadının mihri” manasına da geldiğini, bu anlamına göre “şükür”; nimet verenin hakkını ödemek üzere, verdiği nimetin hakkını açıkça ortaya koymak olduğunu, “küfir” de “nimeti verenin hakkını yalanlamak üzere nimetin üstünü örtmek olduğunu beyan etmiştir. (el-‘Askerî, Arap Dili’nde ve Kur’an’da Farklar Sözlüğü, 2017, s. 44)

Muhammed b. el-Kâsım da “ez-Zâhir fi Me‘ânî Kelimâti’n-Nâs” adlı eserinde الْحَمْدُ kelimesi için birini onda bulunan övgüye layık hasletlerden dolayı övmek anlamında kullanıldığını, dil ile sözlü olarak söylemenin mümkün olduğunu, الشُّكْرُ kelimesinin de birine hak ettiği için onu övmek ve teşekkür etmek anlamına geldiğini söylemiştir. “Hamd” kelimesinin şükürden daha üstün olduğunu, çünkü hamdın şükür yerine geçtiğini, fakat şükürün hamd yerine geçmediğini eklemiştir. (el-Kâsım, 1992, s. c.II s.79)

-İki yakın anlamlı fiile geçişlilik kazandıran harflere bakmak.

el-‘Askerî bu durum için de bağışlama anlamı içeren ve عَنَّ harf-i cerini alan عَفَى kelimesi ile ل harf-i cerini alan عَفَرَ kelimesini örnek vermiştir. Çünkü عَفَوْتُ عَنْهُ “Onu affettim” ifadesi günahını ve karşılığında verilecek olan cezayı affetme durumunu izah etmek için kullanılırken, عَفَرْتُ لَهُ “Onu bağışladım” ifadesi ise günahını örtme ve ortaya çıkarmamayı ifade etmek için kullanıldığını izah etmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında “على” ve “فَوْقَ” kelimeleri de bu duruma örnektir. Her ikisi de aynı anlamı ifade ettiği düşünülse de “على” bir şeyin ona ait unsurunu nitelerken kullanılır. هُوَ عَلَى أَعْلَى النَّخْلَةِ “o hurma ağacının en tepesindedir” ifadesiyle onun en üst noktasında olduğu kastedilir. زِئْتِي أَسْفَلُ “aşağı” kelimesidir. Bir şeyin aşağı kısmı o şeyin kendisindedir. أَسْفَلُ الْبَيْتِ “kuyunun aşağısı” buna örnektir. (el-‘Askerî, Arap Dili’nde ve Kur’an’da Farklar Sözlüğü, 2017, s. 267-268) Kelimelerin sonuna gelen harfler o kelimenin anlamını değiştirebilmektedir. Örneğin “ل” (lam) harfi ismin başına geldiğinde kesradır. Zamîrin (mütekellim "ي" sı hariç) başında da fethadır. her iki halde de tahsîs (âit kılma) ve ta'lil (sebep bildirme) anlamı verir. “على” ('Alâ) harfi isti'lâ (üstüne" ve "üstünde) anlamı verir. “ك” (Kef) harfi harekesi daima fethadır ve telbih (benzetme) için kullanılır. “مِنْ” (Min) İbtida, başlangıç anlamındadır. (Uzun T. A., 2020, s. 10,11,12)

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

Ancak “فَوْقَ” üstünde bulunduğu nesnenin bir unsuru olmasını gerektirmez. Zıttı “تَحْتَ” kelimesidir. Aynı şekilde zıttı da bulunduğu nesnenin bir unsuru olmasını gerektirmez. “وَضَعْتُ تَحْتَ الْكَأْسِ” “bardağın altına koydum” örneği bu durumu açıkça ifade etmektedir. (el-‘Askerî, Arap Dili’nde ve Kur’an’da Farklar Sözlüğü, 2017, s. 267-268)

-İki kelimenin karşıtlığına bakmak.

el-‘Askerî bu durumdan bahsederken “gözetmek, muhafaza etmek” anlamına gelen الحِفْظ ve الرَّعَايَةُ kelimelerini örnek vermiştir. الحِفْظ kelimesinin karşıtı الإِضَاعَةُ’dır ve “yitirme, kaybetme” anlamı taşır. الرَّعَايَةُ kelimesinin zıttı ise, الإِهْمَالُ’dır. “Başiboş bırakma” anlamına gelmektedir ve bir cisim veya eşyanın kaybolmasına neden olma durumudur. Bu sebeple, الحِفْظُ kelimesi kaybolup gitmemesini sağlamak için bir şeyi kötü durumlardan koruma anlamı içerirken, الرَّعَايَةُ kelimesi ise kötülüklerden koruyan şeyin sebebini dile getirmek için kullanılmaktadır.

-İki kelimenin nasıl türediğine bakmak.

el-‘Askerî التَّدْبِيرُ ve السِّيَاسَةُ kelimelerini bu tasniften bahsederken kullanmıştır. Çünkü السِّيَاسَةُ gizli ve hassas olan işler için ince eleyip sık dokuyarak önlem alma manasına geldiğini söylemektedir. Aynı zamanda السِّيَاسَةُ kelimesinin السُّوسُ “Güve” olarak bilinen hayvanın isminden türemiştir. (er-Râzî, 1999, s. 98) Bu sebeple, hiçbir şeyin ona gizli olmadığından, Hz. Allah’ın السِّيَاسَةُ kelimesi ile nitelendirilmesi doğru değildir. التَّدْبِيرُ ise bir şeyin sonucunu ve nihai durumunu ifade ettiğini, Bu nedenle daima tedbirle olan ilgisinden dolayı siyaset denildiğini belirtmiştir.

-İki kelimenin sığalarının “çekim şekillerinin” farklılık gösterip göstermediğine bakmak.

el-‘Askerî الإِسْتِفْهَامُ ve السُّؤَالُ kelimelerini bu duruma örnek vermiş, الإِسْتِفْهَامُ kelimesinin kullanımında soru soran kişinin sormuş olduğu konu hakkında bilgi sahibi olmadığı, şüphe ve kuşkudan dolayı sorduğunu, daha çok anlamak ve kavramak isteyen kişiyi ifade ettiğini belirtmiştir. السُّؤَالُ kelimesinde ise bilgi sahibi olanın da olmayanın da sormasını ifade ederken kullanıldığını ifade etmiştir.

-Kelimelerin gerçek anlamlarına veya sözlükteki anlamlarına bakmak.

el-‘Askerî bu duruma örnek olarak حَنِينٌ kelimesi ile اِسْتِيَاقٌ kelimesini örnek vermiştir. حَنِينٌ kelimesi daha çok aşırı özlem duymayı

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

ifade ederken اِشْتِيَاقٌ kelimesi ise aşırı arzu ve isteği ifade etmekte kullanılmaktadır. Günümüzde ikisi arasındaki fark tamamen unutulmuş ve gerçek anlamları göz ardı edilerek birbirine kaynaşmıştır. (el-‘Askerî, Arap Dili’nde ve Kur’an’da Farklar Sözlüğü, 2017, s. 10-11)

Kelimelerin Eş Anlamlı Statüsü Kazanmasındaki Etmenler

Dilde varlığını sürdüren eş anlamlı konumundaki kelimelerin arasındaki bu durumun, algı benzerliğinden kaynaklı olduğundan ve birbirine anlam yönünden çok yakın olan bu kelime kümelerinin ana dil yaklaşımıyla aynı kategoriye konulduğundan dolayı olduğu belirtilmektedir. (Lyons, 2015, s. 457) Bütün dillerde araştırmacıların ortaya koyduğu sorunlardan en önde geleni, bir kelimeyi tarif etmek için kullanılan yakın anlamlı kelimelere eş anlamlı statüsü verilmesidir. (Duman A. , 2015, s. 141)

Buna en bariz örnekte sözlüklerde kelime tanımlaması yapılırken başvurulan yöntemdir. Halbuki kelimelerin tek başına taşımış olduğu anlamlar göz önünde bulundurulunca, Arapçanın küçümsenemeyecek bir zenginliği bünyesinde barındırdığı gerçegi göz ardı edilemez. Bunu řu örnekle daha iyi anlamak mümkündür. Günümüzde her alanda farklı amaçlarla kullanılan su, Klasik Arapçada altı farklı şekilde isimlendirilmektedir. Kimsenin içmediği kirli su için اَسِينٌ, acılı ve tuzlu su için اَجَاجٌ, tatlı su için فُرَاتٌ, lezzetli pınar suyu için سَلْسَبِيلٌ, saf halde ve dışarıdan herhangi bir madde karışmamış temiz su için فُرَاحٌ, sıcak su için حَمِيمٌ ismi verilmiştir. (el-‘Askerî, et-Telhîş fi Ma‘rifeti es-Mâi’l-Eşyâ’, 2. Baskı, 1996, s. 287)

Günümüzde bu kelimelerin hepsi su için kullanılmasa da bu durum Arapçanın zengin bir kelime haznesine sahip olduğunu göstermektedir. Ancak eş anlamlılık adı altında kelimelerin aynı manada kullanılması dildeki bu kelime çeşitliliğini küçültmekte ve daraltmaktadır.

Eş anlamlı kategorisindeki kelimelerin biri diğerine nazaran daha genel manada olabilir, biri diğerine nazaran anlamda daha kuvvetli olabilir, daha duygusal olabilir, biri diğerine nazaran daha nötr olabilir, bunun yanında övgü veya kınama içerebilir. İki kelimedenden biri diğerine nazaran daha profesyonel olabilir veya diğerine göre daha edebî olabilir, daha çok günlük konuşma diline ait olabilir. Bir kelime diğerine oranla daha da diyalektik yerel veya lokal olabilir. Eş anlamlı statüsündeki kelimelerden

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

birisi çocuk diline ait olabilir. (Stephenn Ullmann, 1967, s. 142-143) Bu sebeple kelimeler arasındaki anlamsal fark incelendiğinde aralarında anlam, mana, derece, ölçü, miktar, boyut vb. yönden farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kelimelerdeki Eş Anlamlılığı Gerektiren Şartlar

Eş anlamlılığın tam olarak uygulanması için dilbilimciler aşağıdaki kuralların kelimelerde bulunması gerektiğini řu şekilde ifade etmektedir:

- İki kelimenin mana olarak birbiriyle tam uyumlu olması gerekmektedir.
- Her iki kelimenin aynı dil ve şivede aynı aksan içinde olması gerekir.
- Her iki kelimeye de eş anlamlı diyebilmemiz için aynı devir ve aynı döneme ait olması gerekir.
- Her iki kelimedenden birinin dildeki fonetik ya da ezgisel gelişme sonucu meydana gelmiş olması da eş anlamlılık kuralına aykırıdır.

Örneğin جَدَّبٌ ve جَدَّبٌ kelimeleri arasındaki uyum gibi. (el-Muncid, 2001, s. 202) Teorik olarak bahsi geçen bu maddeleri pratik olarak uygulamanın çok düşük ihtimal olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır. Nitekim madde olarak sayılan bu durumların dilde var olan kelimeler üzerinde uygulanıyor olmasını söylemek gerçeklikten bir hayli uzaktır. Çünkü dilde var olan lehçeler ve fonetik ya da ezgisel gelişmeler sonucu meydana gelen kelimeler buna aykırıdır. Bu kelimeler nitelenirken "temelde farklı, anlamda aynı" şeklinde kurulan cümle ile nitelendirilmektedir. Zira eş anlamlılık, konunun başından beri saymış olduğumuz bu kelimelerin yaygınlık kazanması sonucunda ortaya çıkan leksikolojik "عَلْمُ الْأَلْفَاطِ" bir yanılgıdan ibarettir.

Kelimelerin manalarındaki zamansal değişim ele alındığında, aşırı etkilenmelerinin sebebi de mecaz anlamlı kelimelerin gölgesinde kalmalarından kaynaklı olduğu gözden kaçmamaktadır. Çünkü bu kelimelerin zaman geçtikçe gerçek anlamı unutulmuş, mecaz olarak kullanıldığı anlama birlikte kullanılmaya başlandıktan sonra o anlama bürünmüştür. Zira kelimeler de tıpkı canlı varlıklar gibi "doğar, yaşar, büyür, kibarlaşır, kabalaşır veya ters döner." (Duman A. , 2015, s. 56)

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

Etimolojik yönden incelendiğinde de köken bilimciler dilde mevcut olan eş anlamlılık konusunu ört bas edip geçiştirmemiş, ne kadar anlaşılmaıızlığını korusa da üzerine düşerek konu üzerinde gerekli araştırmaıı yapmışlardır. Bu nedenle konu üzerinde daha önceden yapılan çalışmaları ve yazılan eserleri inceleyerek eş anlamlılık ile yakın anlamlılık kavramlarının birbiri ile karıştırıldığı sonucuna varılmış ve bu kelimeleri tasnif etme yoluna gidilmiştir. Bu alimlerden biri olan Fahreddin er-Râzî eş anlamlılığı *إِشْتِرَاكُ هِيَ الْأَفَاظُ الْمُفْرَدَةُ الدَّالَّةُ عَلَى مُسَمًى وَاحِدٍ بِإِعْتِبَارِ* şeklinde tanımlamıştır. ('Abdu's-Şâfi, h.1413, s. 26)

Ancak modern dilbilimcilerin konu üzerinde yapmış oldukları incelemeler yeterince derin ve dikkatli olmayıp birkaç kişi ile sınırlı kalmıştır. Onlar yakın anlamlı-zıt anlamlı şeklindeki tasnife uymadıkları gibi konuya yüzeysel bir yorum getirmişler ve konuyu özet olarak *إِشْتِرَاكُ* gibi konuya yüzeysel bir yorum getirmişler ve konuyu özet olarak *إِشْتِرَاكُ* şeklinde bir cümle ile açıklamakla yetinmişlerdir. (el-Manzûr, 1968, s. 43)

Kelimelerin İnsan Zihninde Etkisi “Palmer Deneyi”

1974 yılında Washington Üniversitesi'nde John Palmer Elizabeth Loftus ile kelimelerin insanlar üzerinde ne derecede etkili olduğunu gözlemlemek ve ölçmek için öğrencileri kullanarak bir deney yapar. Deney esnasında öğrenciler dört ayrı gruba ayrılır ve hepsine farklı dört kelime kullanılarak "Arabalar birbiriyle kaç km hızla.....?" Sorusu sorulur. Öğrencilere soru sorulurken son kelimesini değiştirerek çarptı? vurdu? tosladı? dokundu? kelimeleri kullanılır.

Cümlelerin sonuna getirildiğinde sert bir anlam içeren “çarptı” ve “vurdu” kelimeleri kullanıldığında denek öğrenciler arabaların hızını normalden daha da yüksek söylerler. Farklı iki kelime olan “tosladı” ve “dokundu” kelimeleri cümleye getirildiğinde ise diğer denek öğrenciler sorulan soruya cevap olarak beklenenden daha düşük bir hız söyleyerek cevap verirler. Elde edilen sonuçlar neticesinde öğrenci grupları arasında, saatte 100 km gibi yüksek bir rakam kayıtlara geçer. Halbuki arabaların normal hızı saatte 20 km gibi düşük bir rakamdır. (Doğan, 2006, s. 82-83) Bu deneyden de anlaşılacağı üzere kelimelerin kullanım farklılıklarının insanoğlunu nasıl etkilediği somut olarak göze çarpmaktadır.

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

Sonuç

Dilde eş anlamlılığın ortaya çıkmasında en önemli etmenlerden birinin, o dile dışarıdan kelime girmesi, telaffuz farklılığı, her ülkenin kendine ait lehçesinin olması, kelimenin mecaz anlamda kullanımının baz alınması veya o dilden diğer dillere kelime geçmesi şeklinde birçok nedene rastlanmış ve sonuç olarak bu konuda araştırma ve incelemelerde bulunup çeşitli kelime ve sözlükler yazan dilbilimci ve alimlerin gözlemleri ışığında Arapçada eş anlamlı kelimelerin yakın anlamlı olduğu neticesine varılmıştır.

Aynı zamanda, söz konusu eş anlamlılığın arkasında, kelimeler arasında anlamsal farklılıkların var olmasına rağmen geçmişte o dili kullananların nesilden nesile aktarılan örf, adet, gelenek ve görenekleri icabı, bu kelimelerin arasındaki farkları göz önünde bulundurmadan ve tahlil etmeden eş anlamlıymış gibi davranarak ve kulaktan duydukları şekilde kullandıklarından, kelimelerin birbiriyle kaynaşmadan önceki anlamsal farklılıkları ve özelliklerini anlayamadıklarından söz konusu yanılmaların meydana geldiği görülmüş, bu kelimeler arasındaki farkı bulmada en etkili yolun; iki kelimenin cümlede kullanımını ele almak, sıfatlarına bakmak, mastarına bakmak, karşıtlarına bakmak, nasıl türediğine bakmak, gerçek veya sözlükteki anlamına bakmaktan geçtiği gözlemlenmiştir.

Eş anlamlılık başlığı altında toplanan kelime öbeklerinin aslında aralarında; anlam, mana, derece, ölçü, miktar veya boyut gibi nitelik ve nicelik açasından farklılıklar gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

Kaynakça

- 'Abdu'ş-Şâfi, M. b. (h.1413). *el-Mustesfâ li Ebî Hâmid b. Muhammed el-Ğazzâlî*. Beyrut: Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim* (s. 12). içinde Ankara: TDK Yayınları.
- Breton, R. (2007). *Atlas Des Langues Du Monde (Dünya Dilleri Atlası)* . İstanbul: NTV Yayınları.
- Bursevî, İ. H. (2011). *Kelimeler Arasındaki Farklar*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Cürcânî, B. (H/1405). *et-T'arîfât li'l-Cürcânî*. Beyrut: Dâru'l-Kutubu'l-'Arabî Yayınevi.
- Doğan, M. (2006). *Teknoloji Kimin Uğrunda*. İstanbul: Alfa yayınları.
- Duman, A. (2015). *Dilde Belirsizlik ve Eş Anlamlılık*. İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Duman, M. A. (2015). *Dilde Belirsizlik ve Eş Anlamlılık*. 27; Lyons, J. (1995) *Einführung in die Moderne Linguistik* (8. Baskı) haz: Werner Abraham, C.H.Beck.
- Duman, M. A. (2015). *Dilde Belirsizlik ve Eş Anlamlılık*, 139; Ullmann, S. (1967) *Semantic an İnroduction the Science of Meaning*, Bares Noble.
- Düzgün, O. v.d. (2015). *Arapçanın Lehçeleri*. İstanbul: Akdem Yayınları.
- Ekici, Ö. K. (Şubat 2012). Dillerin Çeşitliliği. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi c.45. sayı.762.*, 50.
- el-'Askerî, E. H. (1996). *et-Telhîş fi Ma'rifeti es-Mâi'l-Eşyâ*, 2. Baskı. Şam: Dâru Talâs Yayınevi.
- el-'Askerî, E. H. (2017). *Arap Dili'nde ve Kur'an'da Farklar Sözlüğü*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- el-Ğâsım, B. M. (1992). *Ez-Zâhir fi Me'ânî Kelimâti'n-Nâs*, (2. Baskı). Tahkik: Hâtem Şâlih eđ-Dâmin Beyrut: Muessesetu'r-Risâle Yayınevi.
- el-Manzûr, M. R. (1968). *el-Mantık*, 3.baskı. Bağdat: el-Meârif Yayınevi.

**Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 6, 2021 Bahar,
e-ISSN: 2651-4605**

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

el-Muncid, M. N. (2001). *Et-Terâdüf fi'l-Ķur'âni'l-Kerîm Beyne'n-Nazariyye ve't-Taṭbîk*. Beyrut: Dâru'l-Fikr Yayınevi.

er-Râzî, M. B. (1999). *Muḥtâru's-Şıḥaḥ, thk: Yûsuf eş-Şeyḥ Muhammed*. Beyrut: Mektebetu'l- 'Aşriyye.

Ethnologue Languages of the World. (2021, 01 15). *Ethnologue Languages of the World*: <https://www.ethnologue.com/world> adresinden alındı.

ez-Zebîdî, M. B.-M. (1993). *Tâcu'l - 'Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs 2. Baskı*. Kuveyt: Daru'l-Hedaya Yayınevi.

Gündüzöz, S. (2015). *Arapçanın Söz Varlığı; Zeydan el-Felsefe*. Ankara: Grafiker Yayınları.

İmer, K. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Kâhire, A. D. (tarih yok). *Mu'cemu'l Vasît*. Kahire: Daru'd Da've.

Karadağ, Ö. (2019). *Kelime Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Kılıç, H. (1996). Furûk (فروق) maddesi. İstanbul : TDVİA.

Küçükkalay, H. (1969). *Kur'an Dili Arapça*, Konya: Denizkuşları Matbaası.

Manzur, M. B. (1414). *Lisânu'l- 'Arab*. Beyrut: Dâru's-Sadr Yayınevi.

Meyzer, A. e.-D. (2017). *Zengin Silsile (Arapça-Türkçe)*. İstanbul: Geniş Hayal Yayınevi.

Özkan, A. (2011). , *Living E. D*. İstanbul: Kılavuz Yayınları.

Palmer, F. (2001). *Semantics A New Outline (Semantik Yeni Bir Anlam Projesi)*. Ankara: Avrasya Yayınları.

Ruhlenn, M. (2006). *Dilin Kökeni*. Ankara: Hece Yayınları.

Şukun, Z. (1984). *Farsça-Türkçe Lügat*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Uzun T. & Alkaraz A. & Cengiz S. (2020). *Sarf Kitabı Ali Nazîma (Osmanlıcadan Günümüz Alfabesine Çeviri, Sadeleştirme ve Notlar)*. Konya: Sonçağ Yayınları.

Uzun, T. (1995). *Tercüme Sanatı ve Arapçadan Türkçeye Nasıl Tercüme Yapılır?* . Konya: Uysal Kitabevi.

**Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 6, 2021 Bahar,
e-ISSN: 2651-4605**

Cengiz, S. (2021). Arapçada eş anlamlılık ve kelimeler arasındaki anlam benzerliği. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 237-260.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilimler Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

Yazır, E. M. (2015). *Kuran'ı Kerim Meali*. Konya: Kervan Yayın Dağıtım.

Yıldız, M. (2010). *Standart ve Tarihi Arapçanın Tarihsel ve Filolojik sınırları*, . Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi.

Zeydan, C. (tarih yok). *Târîhu Edebu'l-Luğa Arabiyye*. Lübnan: Dâru'l-Fikr Yayınevi.

(2021, 02 10). sptnknews: (<https://sptnkne.ws/fGR7>) adresinden alındı.

(2021, 02 10). sptnknews: <https://sptnkne.ws/fGR7> adresinden alındı.

(2021, 01 15). Ethnologue Languages of the World: <https://www.ethnologue.com/world> adresinden alındı.